

2014-11-30

ALL 2014/1222

Kartläggning av behovet av läromedel samt dokumenterat specialpedagogiskt stöd för elever i grundsärskolan med inriktning träningskola - slutredovisning

Peter Gröndahl

Sammanfattning

Lärarna i kartläggningen anser

- att det finns ett mycket stort behov av läromedel för träningskolan,
- att det är svårast att hitta läromedel för elever med svår utvecklingsstörning,
- att de måste ägna mycket tid åt att utveckla egna läromedel,
- att läromedel som tas fram ska behandla det centrala innehållet i kursplanerna, och
- att läromedel som tas fram ska utformas så att de på ett enkelt sätt kan anpassas till enskilda elever.

Bakgrund

Träningskolan är en särskild inriktning i grundsärskolan. Träningskolan är avsedd för elever som inte kan tillgodogöra sig hela eller delar av utbildningen i ämnen (11 kap. 3 § skollagen). Det är huvudmannen för utbildningen som avgör om en elev som tas emot i grundsärskolan huvudsakligen ska läsa ämnen eller ämnesområden (11 kap. 8 § skollagen).

Utbildningen i träningskolan består av fem ämnesområden:

- Estetisk verksamhet
- Kommunikation
- Motorik
- Vardagsaktiviteter
- Verklighetsuppfattning

Inledning

Syftet med kartläggningen är att inventera vilka behov av läromedel det finns för elever i träningskolan och vilka behov av dokumenterat specialpedagogiskt stöd det finns för lärare i skolformen. Kartläggningen ska även beskriva vilka läromedel och vilket dokumenterat specialpedagogiskt stöd som lärare i träningskolan använder i utbildningen i dag.

Genomförande

Kartläggningen har genomförts genom semistrukturerade intervjuer med lärare. Totalt har 25 intervjuer gjorts, varav 22 var telefonintervjuer och tre var intervjuer som gjordes i samband med besök på träningskolor. I två av telefonintervjuerna deltog två lärare och i en telefonintervju deltog tre lärare. Lärarna erbjöds att komplettera sina intervjusvar via mejl, och tre sådana kompletteringar har gjorts i efterhand.

Lärarna som deltog i kartläggningen undervisar elever med svår, måttlig och lindrig utvecklingsstörning. Samtliga årskurser finns representerade. Flera av lärarna undervisar elever som utöver utvecklingsstörning har andra funktionsnedsättningar, till exempel autism, synnedsättning eller fysisk funktionsnedsättning.

Vidare har eleverna i en klass i träningskolan intervjuats vid ett besök. Eleverna berättade utifrån sina förutsättningar om de läromedel de arbetade med vid besöket.

Urvalet av skolor gjordes utifrån Skolverkets register över grundsärskolor. I registret finns det 417 grundsärskolor som har angett att de har minst en elev i träningskolan läsåret 2013/2014. Av dessa skolor har 267 angett att de har fler än fem elever i träningskolan. 24 av skolorna som valdes ut till kartläggningen hade angett att de hade fler än fem elever. En skola i urvalet hade angett att de hade färre än 5 elever i träningskolan.

Skolorna valdes ut utifrån Sveriges Kommuner och Landstings kommungruppsindelning.¹ I indelningen finns tio kommungrupper. Samtliga av dessa är representerade i kartläggningen. Kommunerna i urvalet har även en geografisk spridning över landet. I urvalet ingår dessutom två grundsärskolor med enskild huvudman. Av tabell 1 framgår vilka skolor som deltog i kartläggningen.

Tabell 1. Skolor i kartläggningen

Skolenhet	Huvudman	Lägeskommun
Franserudsskolan	Bengtstors kommun	Bengtstors
Bergvretensskolan	Enköpings kommun	Enköping
Bredablicksskolan	Eslövs kommun	Eslöv
Träningskolan Regnbågen	Falköpings kommun	Falköping
Solbergaskolan sarskola	Gotlands kommun	Gotland
Östergårdsskolan	Halmstads kommun	Halmstad
Hultsbergsskolan sarskola	Karlstads kommun	Karlstad
Nya Raketskolan	Kiruna kommun	Kiruna
Träningskolan	Krokoms kommun	Krokom
Lycksele sarskola 1-6	Lycksele kommun	Lycksele
Fäladskskolan	Malmö stad	Malmö
Noretsskolan F-6	Mora kommun	Mora
Move & Walk skolan	Move and Walk skola AB	Göteborg

¹<http://www.skl.se/tjanster/kommunerlandsting/faktakommunerochlandsting/kommungruppsindelning.2051.html>

Skolenhet	Huvudman	Lägeskommun
Träningskolan i Bergsjö	Nordanstigs kommun	Nordanstig
Handskerydsskolan	Nässjö kommun	Nässjö
Kristinebergsskolan träning	Oskarshamns kommun	Oskarshamn
Särskolan Öjersjö Storegård	Partille kommun	Partille
Grundsärskolan	Simrishamn kommun	Simrishamn
Mora Parks skola	Stiftelsen Mora Parks Läkepedagogiska Institut	Södertälje
Södermalmsskolan	Stockholms stad	Stockholm
Hammarskolan	Surahammars kommun	Surahammar
Stimmets skola	Tyresö kommun	Tyresö
Ljungfälle särskola	Växjö kommun	Växjö
Knut Lundmarksskolan	Älvsbyns kommun	Älvsbyn
Övertorneå centralskola	Övertorneå kommun	Övertorneå

Slutredovisningens struktur

Inledningsvis beskrivs nuläget. Vilka läromedel och vilket dokumenterat specialpedagogiskt stöd använder lärarna i dag? Därefter beskrivs vilka anpassningar av läromedel som lärarna gör, vilka egna läromedel som de utvecklar och vilka metoder som används i undervisningen. Här finns också en sammanställning av olika sätt som lärarna får information om läromedel för träningskolan.

Efter nulägesbeskrivningen följer behovsinventeringen. Vilka läromedel och vilket dokumenterat specialpedagogiskt stöd behöver lärarna och vad är prioriterat? Hur anser lärarna att läromedel för träningskolan ska vara utformade?

Avslutningsvis kommenteras och diskuteras delar av det som framkommit i kartläggningen.

I bilaga 1-4 listas läromedel och dokumenterat specialpedagogiskt stöd som lärarna i kartläggningen använder. I de fall ett läromedel innehåller delar från mer än ett ämnesområde, är de vanligtvis endast placerade under ett av ämnesområdena. I undantagsfall finns samma läromedel upptaget under fler ämnesområden. Bilaga 5 innehåller underlaget till intervjuerna.

Nuläge

Läromedel

Tryckta läromedel

Samtliga lärare beskriver att det är ont om eller helt saknas tryckta läromedel som är anpassade till träningskolan, i synnerhet för elever med svår utvecklingsstörning. De läromedel som ändå används är sällan anpassade till elever i de högre årskurserna. De har ett bildspråk och ett innehåll som är för yngre barn.

De tryckta läromedel som lärarna använder är i första hand sådana som är framtagna för förskoleklassen eller grundskolans tidigare årskurser. Det är framförallt arbetsböcker i grundläggande matematik (som ingår i ämnesområdet verklighetsuppfattning) och tidig läs- och skrivinlärning (som ingår i ämnesområdet kommunikation) som används. Arbetsböckerna i matematik innehåller begreppsträning, övningar med antalsuppfattning, sifferträning och enkel addition och subtraktion. Arbetsböckerna i läs- och skrivinlärning tränar bokstäver och bokstavsljud, ordbilder och ljudning. De flesta lärarna i kartläggningen använder endast delar av innehållet i arbetsböckerna eftersom de snabbt blir för svåra och är för omfattande för att eleverna ska kunna använda hela arbetsboken.

För övriga ämnesområden och delar av ämnesområden förekommer tryckta läromedel endast i enstaka fall. Några lärare använder de bilder som finns i tryckta läromedel för grundskolan i sin undervisning i verklighetsuppfattning och vardagsaktiviteter.

Ett läromedel som flera av lärarna använder i sin undervisning och som de beskriver fungerar för många av deras elever är Årstidsresan (Bokverksta'n). Det är ett tematiskt läromedel för träningskolan med innehåll från flera ämnesområden. Det innehåller både tryckta och digitala delar. I läromedlet finns bland annat spel, storböcker och planscher samt en lärarhandledning med förslag till övningar, sånger och utomhusaktiviteter. I den digitala delen finns det till exempel arbetsblad som läraren kan skriva ut och använda i undervisningen. Övningarna i läromedlet anknyter till årstiderna. Lärarna uppskattar läromedlet för att det så tydligt utgår från kursplanerna och för att det är anpassat till eleverna i träningskolan. Lärarna tycker också att det är bra att lärarhandledningen innehåller många förslag till aktiviteter och att aktiviteterna är engagerande och varierande. Vidare uppskattar lärarna möjligheten att kunna välja vilka arbetsblad som de vill använda i sin undervisning. Det gör att det är enkelt att anpassa övningarna till olika elever.

Eleverna som deltog i kartläggningen arbetade med arbetsböcker i läs- och skrivinlärning och matematik. De var engagerade i det de arbetade med och de flesta verkade ha en tydlig uppfattning av vad de skulle göra på den sida de arbetade med. Vid flera tillfällen behövde dock en lärare eller elevassistent visa

var eleven skulle arbeta på sidan och repetera vad eleven skulle göra. Eleverna visade gärna sina arbetsböcker och kunde ibland berätta vad de gjort på föregående sidor i läromedlet.

I bilaga 1 finns en sammanställning av de tryckta läromedel som lärarna använder sin undervisning.

Digitala läromedel

Samtliga lärare använder digitala läromedel i sin undervisning. Det är datorprogram, filmer, on-line-läromedel och appar (applikationer). En lärare använder också Facetime på iPhone för olika kommunikationsövningar. Lärarna anser att digitala läromedel har många fördelar jämfört med tryckta läromedel. Det är lättare att välja övningar utifrån elevernas förutsättningar än i en tryckt arbetsbok. Eleverna tycker oftast att det är roligt att arbeta med dator och lärplatta och övningarna innehåller bilder och ljud som bidrar till att läromedlet känns lustfyllt för eleven.

Men många lärare beskriver också att tekniken inte alltid fungerar som den ska och att läromedlen därmed inte kan användas som de önskar. Det är internetuppkopplingar som är instabila, begränsningar i vilken program som får användas på nätverksdatorer och batterier som laddas ur. En lärare beskriver att deras lärplattor är så stöldbegärliga att de måste förvaras centralt på skolan och låsas in på nätterna, vilket gör att de inte blir lika tillgängliga för varken elev eller lärare. För att kunna använda läromedel även om tekniken inte fungerar, anser många av lärarna därför att det behövs både digitala och tryckta läromedel.

Appar

Det vanligaste digitala läromedlet är appar på lärplattor. Det är endast en lärare som har elever som på grund av sina motoriska svårigheter inte kan använda lärplatta. Flera elever använder appar med kontaktstyrning. Dock finns inte den möjligheten på alla appar.

Lärarna beskriver att eleverna oftast är mycket motiverade att använda appar och att de engagerar eleverna. Att arbeta med lärplatta och appar används av flera lärare som en belöning för eleven när eleven har arbetat med andra uppgifter under en period. Det erbjuds också som rastaktivitet för eleverna av flera lärare.

Det största antalet appar används i ämnesområdet kommunikation. Det är appar för läsning, skrivning, TAKK (tecken som alternativ och kompletterande kommunikation), teckenspråk, begrepp och tal. Lärarna beskriver att apparna ger eleven ytterligare möjligheter till variation i inläringen i kommunikation genom att använda ljud och rörliga bilder.

Många appar används också i ämnesområdet verklighetsuppfattning, och då framförallt i matematik. Det är appar som tränar begrepp, antal, siffror samt enkel addition och subtraktion.

Tillgång till lärplattor

Samtliga elever har tillgång till lärplattor i undervisningen. Flera klasser har en lärplatta till varje elev, medan andra klasser har några lärplattor som används gemensamt av eleverna i klassen. Alla klasser använder iPad som lärplatta.

Filmer, datorprogram och on-line läromedel

Flera lärare använder sig av filmer i sin undervisning. De vanligast förekommande webbplatserna för film är SVT Play, UR (Utbildningsradion) och YouTube. Lärarna anser att film fungerar bra för många elever i träningskolan och använder det till exempel när de arbetar med olika teman i verklighetsuppfattning och vardagsaktiviteter.

Några lärare arbetar i kommuner eller på skolor som är anslutna till olika digitala läromedels- och medieplattformar som Skolplus och SLI. De hittar dock sällan något som är anpassat till träningskolan på dessa plattformar.

On-line läromedel används av flera lärare och blir allt vanligare istället för datorprogram på CD-ROM-skivor. I och med att skolornas datorer är anslutna till nätverk, är det stora begränsningar i vad som får användas på datorerna, och därmed är on-line läromedel ett bättre alternativ. Många av on-line läromedlen används av eleverna för att skapa enkla berättelser med ord och bild eller för att träna på grundläggande begrepp.

I bilaga 2 finns en sammanställning över de digitala läromedel och verktyg för digitala läromedel (utöver dator och lärplatta) som lärarna använder i sin undervisning.

Konkret material

I de klassrum som besöktes fanns det mycket konkret material. Även de intervjuade lärarna berättar att de har tillgång till mycket konkret material. Det är allt från leksaker till mer uttalat pedagogiskt material. Materialet används för bland annat för sorteringsövningar, begreppsträning, kommunikationsövningar och enkel räkning.

Olika sorters spel, såsom lotto, memory och domino är också vanligt förekommande. Med spelen tränar eleverna på bland annat ordbilder, bokstäver, antal och siffror. Några av spelen med bilder på djur och växter används i undervisningen i verklighetsuppfattning, då de innehåller bilder på djur och

växter. Några lärare använder även sällskapsspel såsom Färgyatzy och Fyra-i-rad i sin undervisning.

I bilaga 3 finns en sammanställning av det konkreta material som lärarna använder i sin undervisning.

Dokumenterat specialpedagogiskt stöd

I intervjuerna användes uttrycket metodmaterial istället för uttrycket dokumenterat specialpedagogiskt stöd. Lärarna tillfrågades om de använde metodmaterial i sin undervisning. Det vanligaste svaret var att de inte kände till begreppet metodmaterial. Efter en förklaring kunde några lärare ange metodmaterial som de hade använt eller fortfarande använde. Det vanligaste svaret var dock att de inte använde eller kände till något metodmaterial. En lärare som kände till begreppet beskrev att det saknas metodmaterial i samtliga ämnesområden.

En lärare, som arbetat i träningskolans sedan 1980-talet, utvecklade sina tankar om varför han inte använde metodmaterial längre i sin undervisning. När läraren började arbeta i träningskolan använde han metodmaterial. Då var elevgrupperna i träningskolan större, delvis för att upptagningsområdena var större. Det innebar att det gick att göra mer homogena grupper och ett metodmaterial kunde därmed användas i undervisningen av de flesta eleverna i gruppen. I dag väljer istället många kommuner att behålla eleverna i träningskolan i den egna kommunen, vilket innebär mindre upptagningsområden och därmed mindre elevgrupper och en större spridning på elevernas förutsättningar inom gruppen. För läraren har det inneburit att det inte längre går att följa ett metodmaterial för alla elever i gruppen. Läraren beskriver att han istället får använda olika metoder för varje enskild elev.

Lärohandledningar

Några lärare använder lärohandledningar till läromedel på ett liknande sätt som dokumenterat specialpedagogiskt stöd. Lärohandledningar ger förslag till aktiviteter kopplade till läromedlet.

I bilaga 4 finns en sammanställning av dokumenterat specialpedagogiskt stöd och lärohandledningar som lärarna använder i sin undervisning.

Utveckling av egna läromedel

Samtliga lärare gör egna läromedel till eleverna. En lärare uttryckte att hon gör allt själv, eftersom det inte finns några läromedel för träningsskolan. Läraren anser också att det inte skett någon utveckling av läromedlen. Många lärare anser att tillverkningen av läromedel är alltför tidskrävande och att det sker på bekostnad av tid för att planera och utvärdera undervisningen. Även när det gäller utveckling av egna läromedel är det läromedel för den tidiga läs- och skrivinläringen samt grundläggande matematik som är vanligast förekommande.

De flesta lärare gör inplastat material med kardborreband för olika övningar. Kardborrebanden gör att materialet ligger kvar på den plats eleven sätter fast det. Några lärare använder magneter och magnettavlor för att uppnå samma funktion.

Majoriteten av lärarna använder programvaran Communicate: In Print för att göra uppgifter och arbetsböcker till eleverna. Lärarna tycker att programmet är användarvänligt och att materialet blir tydligt och ser tilltalande ut.

Nedan följer korta beskrivningar av läromedel som lärarna i kartläggningen utvecklar i respektive ämnesområde.

Estetisk verksamhet

- Läromedel med inplastade bilder som representerar olika sånger. Eleverna väljer eller drar en bild och sedan sjunger man den sången tillsammans.

Kommunikation

- Lägga lika på lika eller para ihop sådant som hör ihop. Det kan vara bilder, ordbilder, bokstäver och färger eller att para ihop en leksak eller annat föremål med en ordbild.
- Pussel med tre bitar där varje bit är ett ord och eleven ska lägga ihop bitarna till en mening. Antingen så lägger eleverna orden på en inplastad mening som finns som förlaga, eller så ska eleven bygga ihop meningen på egen hand.
- Enkla läseböcker med bilder och text. Det kan vara böcker med ett ord per sida eller med korta meningar.
- Fiska bilder eller ordbilder som ligger utlagda på golvet med ett fiskespö med en magnet som krok. Bilderna har ett gem på sig, så att de fastnar på magneten. Bilderna kan till exempel vara från ett tema som man arbetar med.
- Enkla dagböcker som innehåller en bild och en text som berättar något om vad eleven har gjort den dagen. Eleverna tar med sig dagboken hem varje

dag och kan använda den för att samtala om vad som hänt i skolan den dagen.

- Memoryspel med ordbilder, ord, bilder och bokstäver
- Bilder från dagstidningar eller tidskrifter som kan användas som underlag för samtal med eleverna om aktuella händelser.
- Bokstavsplanscher med bilder som eleverna själva väljer för att representera bokstäverna.

Motorik

- Lådor med material som tränar finmotorik. Uppgifterna kan vara att trä pärlor på piprensare, trä ringar på en pinne, klippövningar, sätta tandpetare i lera eller legoplattor med tre legobitar att fästa.
- Färgade klädnypor som ska sättas fast på färgat papper i samma färg

Vardagsaktiviteter

- Enkla receptböcker med tydliga bilder och med ett moment på varje sida, vid behov med både text och tecken.
- Power Point- presentationer med bilder, ljud och film för undervisning i till exempel historia, religion och geografi.
- Material till temaarbete om Europa som består av bland annat flaggor för sortering, enkla pussel med motiv från olika platser i Europa och bilder med flaggor och länder att para ihop.
- Böcker med scannade bilder från tryckta läromedel för grundskolan och enkla texter som läraren skriver.

Verklighetsuppfattning

- En adventskalender med filmburkar med olika dofter för varje dag, till exempel kaffe, kanel och lavendel.
- Skokartonger med föremål som används till olika sorteringsövningar.
- Böcker med kardborreband där eleven tränar på tal, antal och enkel räkning.
- Memoryspel med bilder till ett tema man arbetar med eller matematikbilder.

- Pärmar eller böcker med arbetsblad som anknyter till ett tema man arbetar med. Arbetsbladen kan bestå av bilder att para ihop, att hitta likadana bilder eller att ringa in bilder som hör till temat.
- Korta filmer i iMovie för att dokumentera en utflykt eller en upplevelse.
- Arbetsblad med övningar för perceptionsträning där eleven ska hitta sådant som är lika eller olika, följa en linje med fingret eller pennan eller rita klart en figur.
- Böcker med scannade bilder från tryckta läromedel för grundskolan och enkla texter som läraren skriver.
- Mobiler med olika föremål som symboliserar ett tema eller ett ämnesområde man arbetar med. Mobilen placeras till exempel ovanför en säng som eleven ligger i saker.
- Påsar med föremål i olika material och former. Eleverna stoppar handen i påsen och ska med sin känsel gissa vad det kan vara.

Information om läromedel

Flera lärare uttrycker att det är svårt att hitta läromedel som är anpassade för träningskolan eller läromedel som skulle kunna användas i träningskolan bland det stora utbud av läromedel som finns för grundskolan. Några beskriver att de inte längre tycker att det är värt att besöka läromedelsmässor, eftersom det sällan finns något där som de tycker att de kan använda i sin undervisning. Ett önskemål som framkom är att information om läromedel för träningskolan skulle presenteras samlat, till exempel på SPSM: webbplats. Det skulle också vara möjligt att prenumerera på ett nyhetsbrev om läromedel för träningskolan.

Det vanligast sättet att få information om läromedel är från kollegor eller sökningar på Internet. Flera lärare är också medlemmar i Facebook grupper där medlemmarna ger idéer till varandra om läromedel som fungerar.

Följande sätt att få information om läromedel användes av lärarna:

- tips från kollegor,
- Internetsökningar,
- Pinterest (social nätverkstjänst),
- Facebook grupper (Rastaktivisterna, Appar för särskolan, Autismvänliga appar, AKK, Lektionstips för träningskolan),
- läromedelkataloger,
- it-pedagog på skolan/ i kommunen,
- Centrum för lättläst (Myndigheten för tillgängliga medier),
- lektion.se,
- habiliteringen,
- läromedelsmässor,
- SPSM:s webbplats och läromedelsutställningar,
- Särnät,
- samarbete med konsulenter vid Ekeskolan i Örebro,
- samarbete med Certec på Lunds universitet,
- tips från andra grundsärskolor,
- tips från förskolor,
- Pappas appar,
- facktidningar för lärare, till exempel Specialpedagogik,
- kunskapsplattan.se, och
- AKK-nätverk.

Tillgänglighet och anpassningar

De allra flesta lärare gör anpassningar av läromedel som de använder i undervisningen för att de ska vara tillgängliga för eleverna. Det är framförallt tryckta läromedel som anpassas på olika sätt. När det gäller digitala läromedel kan anpassningen bestå i att använda kontaktstyrning till dator och lärplatta eller flexiboard som tangentbord. Några lärare anpassar också tangentbordet genom att sätta dit färgmarkeringar eller klä in det så att eleven endast ser de tangenter som eleven behöver använda.

Vanliga anpassningar av tryckta läromedel är:

- skriva om texter,
- konkretisera texter med bilder,
- begränsa materialet genom urval,
- förstora texter,
- klippa isär texter i mindre stycken,
- endast använda bilderna och låta eleverna skriva egna ord eller texter till bilderna, och
- plasta in pappersidor för att de ska hålla bättre.

Metoder i lärsituationen

Som tidigare nämnts använder många lärare programvaran Communicate (som använder Widgit symbolbas) för alternativ eller kompletterande kommunikation. Några enstaka lärare använder Pictogram, PECS och Bliss.

Några lärare beskriver också att de använder TEACCH-metoden. Det verkar i första hand vara de delar som handlar om att strukturera och avgränsa arbetspass och arbetsmaterial som används. Exempel på detta är individuella och gemensamma scheman för eleverna och arbetsmaterial som förvaras i lådor märkta med olika symboler. I elevernas scheman används samma symboler för att visa vad eleven ska arbeta med under ett arbetspass.

En av lärarna beskrev hur undervisningen alltid började med det konkreta (ett föremål), fortsatte med en bild på föremålet, sedan, utifrån elevens förutsättningar, med ordbilden och till sist bokstäver.

En av skolorna som besöktes använde ett sinnesrum och ett rörelserum för kommunikations- och kontaktövningar samt arbete med kroppsuppfattning.

Två skolor har specifika pedagogiska inriktningar, en med waldorfpedagogik och en med konduktiv pedagogik.

Övriga metoder som är vanligt förekommande:

- Uppdelning av lektioner i korta arbetspass eller varierande arbetsuppgifter.
- Fotografering av aktiviteter under skoldagen. Bilderna används som dokumentation, till språkövningar och i kommunikationen med elevens vårdnadshavare
- Studiebesök och utflykter
- Tematiskt arbete
- Sociala berättelser
- Seriesamtal/ritprat

Behov

Läromedel

Lärarna uttrycker att det finns ett stort behov av läromedel. Nedan är en sammanställning av lärarnas önskemål.

Generella behov

- Bildbank till ämnesområdenas centrala innehåll.
- Läromedel där eleverna kan utveckla förmågorna att reflektera och undersöka enligt kursplanen.
- Bildspel och filmer utifrån det centrala innehållet i kursplanerna.
- Lådor med konkret material till det centrala innehållet i kursplanerna.
- Enkla spel för att träna begrepp.
- Taktila material kopplade till kursplanerna.
- Appar på svenska.
- Appar som anknyter till innehåll och mål i kursplanerna.
- Åldersadekvat material och övningar för äldre elever, både avseende text- och bildinnehåll.
- Texter med symboler (helst med Widgit symbolbas).
- Kopieringsunderlag, så läraren kan välja uppgifter utifrån varje individs förutsättningar.
- Bilder/ordbilder/tal/siffror med magneter.
- Bilder/ordbilder/tal/siffror med kardborreband.
- Läromedel där det inte står utskrivet vilken skolform läromedlet är till för, inte heller nivån (1, 1a...).
- Bilder och enkla texter utifrån det centrala innehållet i kursplanerna.
- Sorteringsmaterial och sorteringsövningar utifrån kursplanerna.
- Läromedel som är enkla för eleven att förstå hur de ska användas.
- En samlingssida på Internet för appar för träningskolan.
- Bilder i Widgit symbolbas utifrån innehållet i kursplanerna.
- Digitala läromedel med bilder och ljud samt möjlighet till inspelning av ljud.
- TAKK-material, både böcker och filmer.
- Enkla läxböcker.
- Läromedel som utvecklar självständighet.

Behov i ämnesområdena

Estetisk verksamhet

- Enkla sånger på svenska som tränar bokstäver, siffror, begrepp.
- Kopieringsunderlag med bilder på verktyg.

Kommunikation

- Bokstavsplansch med bild, tecken, skrivet tecken och munställning.
- Ordbilder med vardagsord.

- Högläsningböcker med enkelt språk men med åldersadekvat innehåll för äldre elever.
- Läsförståelsematerial.
- Rimövningar, rimlekar.
- Arbetsmaterial till Livet i Bokstavslandet.

Vardagsaktiviteter

- Enkla bildrecept.
- Läromedel om vardagliga aktiviteter: handla, skriva inköpslista, åka buss, duscha, kläder.

Verklighetsuppfattning

- Enkel matematik upp till talet fem (antal och siffror).
- Fortsättning på arbetsboken Tjugo kronor, från SPSM: Femtio kronor, Hundra kronor.
- Tid, begrepp och rumsuppfattning.
- Siffror och antal, 1-10.

Övrigt

- Läromedelskataloger där det framgår vilka ämnesområden som läromedlen skulle kunna användas i.

Dokumenterat specialpedagogiskt stöd

Många av lärarna skulle gärna vilja att det fanns metodmaterial som beskriver hur de kan arbeta med det centrala innehållet i de olika kursplanerna. Metodmaterialet skulle innehålla förslag till aktiviteter i undervisningen. Även inspirationsmaterial och idébank till kursplanerna efterfrågas.

Några lärare efterfrågar ett metodmaterial om bedömning av elevernas kunskaper utifrån kunskapskraven.

En av lärarna som arbetar med kommunikationstavlor önskar ett metodmaterial om hur man börjar bygga upp och vidareutvecklar sådana tavlor.

Prioritering av behov

Det som lärarna oftast tar upp som störst behov är läromedel eller dokumenterat specialpedagogiskt stöd som tydlig anknyter till kursplanerna. När det gäller vilket ämnesområde eller del av ämnesområde som bör prioriteras nämner de flesta lärare ämnesområdet kommunikation, följt av vardagsaktiviteter och verklighetsuppfattning. I de ämnesområdena nämns följande som prioriterade behov:

- Rymden
- Naturen
- Matematik för elever med måttlig utvecklingsstörning
- Matematik (antal, tal, enkel räkning)
- Förberedelse för vuxenlivet
- Historia, religion och geografi
- Läs- och skrivmaterial
- Samspel och samtal (med liknande upplägg som läromedlet Årstedresan)

I ämnesområdet estetisk verksamhet önskar en lärare ett läromedel med bilder från olika kulturer, genrer och tidsperioder, som är en del av det centrala innehållet i kursplanen.

Utformning av läromedel

När lärarna beskriver hur de anser att ett läromedel för träningskolan ska vara utformat, är det mycket i beskrivningar som återkommer. Läromedlet ska:

- knyta an till kursplanerna
- ha stor stil
- gärna vara i A4-format
- ha tydlig struktur: tydlig början och tydligt slut på uppgifterna, återkommande upplägg på uppgifterna
- ha bilder som är tydliga och färgglada
- inte vara för omfattande
- ha korta texter
- ha få övningar på varje sida
- vara flexibelt, så att det går välja vilka uppgifter eleven ska göra
- repetera samma sak men på olika sätt
- vara gjort i hållbart material

Utöver detta nämner några av lärarna att läromedlet ska:

- vara digitalt
- vara tematiskt
- utveckla självständighet
- innehålla film eller bildspel
- varva repetition med progression
- utgå från elevernas vardag eller närmiljö
- ha text med både versaler och gemener
- ha olika uttryckssätt i samma material: bokstäver, tecken, widgeit-symboler
- träna ord som har relevans för barn och ungdomar i dag
- innehålla enkla spel
- stimulera många sinnen
- innehålla bilder från svenska miljöer
- innehålla taktilt material

Kommentarer och diskussion

”Äntligen är det någon som frågar!”

Citatet kommer från en lärare på en träningskola i södra Sverige. Hon har arbetat i träningskolan i många år och blir väldigt glad när hon får frågan om hon vill delta i en intervju om läromedel och dokumenterat specialpedagogiskt stöd i träningskolan. Hennes ord får representera det som många lärare uttalat i samband med att de fick förfrågan. De uppskattar att de får berätta om vad de gör och också om vad de behöver. Med uppskattningen kommer också en förväntan. Lärarna vill gärna kunna ta del av kartläggningen och hoppas att den kommer att leda till att det blir fler läromedel för träningskolan.

Kartläggningen omfattar 22 telefonintervjuer och 3 besök på träningskolor. Eftersom några av intervjuerna hade fler än en deltagande lärare, är det nästan 30 lärare som har deltagit. Lärarna arbetar på olika stora skolor från Simrishamn i söder till Kiruna i norr. Skolorna de arbetar på ligger i storstäder, glesbygdskommuner och mindre tätorter. Lärarna har olika lång erfarenhet av att arbeta i träningskolan och de undervisar elever från sex till sexton år, med olika nivåer av utvecklingsstörning och ibland även med andra funktionsnedsättningar. Trots det är det för få deltagare i kartläggningen för att hävda att de är representativa för samtliga lärare i träningskolan. Det som redovisas är vad dessa knappt 30 lärare anser. Däremot är det mycket som är gemensamt i deras beskrivningar. Redan efter de inledande intervjuerna kunde ett mönster i svaren urskiljas. Det kan därför ändå vara rimligt att anta att lärarna i kartläggningen uttrycker det som många andra lärare i träningskolan också anser.

Det behövs fler läromedel

Lärarna efterfrågar fler läromedel för träningskolan. De ägnar mycket tid åt att leta läromedel, att anpassa läromedel och att utveckla egna läromedel. De letar bilder, plastar in, klipper ut och sätter fast kardborreband, Den tiden skulle istället kunna användas till att planera och utvärdera undervisningen. Vad vill de då ha för läromedel? Det allra tydligaste budskapet från lärarna är att läromedlet ska utgå från kursplanernas centrala innehåll och gärna behandla alla delar i det centrala innehållet. De önskar läromedel om sådant i kursplanerna som inte är så konkret för eleverna, och därmed svårt att undervisa om och arbeta med, särskilt för elever med svår utvecklingsstörning. Lärarna nämner till exempel jämställdhet, världsreligionerna och risker i närmiljön. Flera lärare önskar att det fanns färdiga bildbanker till kursplanerna, så att de kunde använda dessa i undervisningen. Bilderna skulle helst vara fria att kopiera och skriva ut, så att eleverna kan sätta in dem i egna arbetsböcker och lärarna kan använda dem när de gör till exempel memoryspel.

Vad frågar lärarna inte efter? Det är bara enstaka lärare som efterfrågat läromedel eller metodmaterial i ämnesområdena motorik och estetisk verksamhet. Beror det

på att de inte anser att det behövs eller att det redan finns, eller har det andra orsaker? En möjlig förklaring kan vara att flera av lärarna som intervjuades arbetade på skolor som hade musik- eller idrottslärare som undervisade i dessa ämnesområden, och att den intervjuade läraren därmed inte upplevde något behov av läromedel. En annan förklaring skulle kunna vara att dessa ämnesområden är mindre teoretiska och därmed inte har samma behov av läromedel eller metodmaterial. Men då uppstår ändå frågan hur lärarna arbetar med det centrala innehållet i dessa kursplaner som inte är så praktiskt? Några exempel:

Ur det centrala innehållet i kursplanen i estetisk verksamhet:

- Bilder, film, musik, sång, dans och hantverksföremål från olika genrer, kulturer, traditioner och tidsperioder.
- Konst, arkitektur och design i samhället.

Ur det centrala innehållet i kursplanen i motorik:

- Samband mellan rörelse, hälsa och livsstil.
- Samtal om upplevelser av olika fysiska aktiviteter och träningsformer, kroppsuppfattning och självbild.

Det är möjligt att detta innehåll upplevs mindre svårt att undervisa om utan läromedel, men det är också möjligt att det uppfattas som mindre viktigt att undervisa om än om det centrala innehållet i övriga ämnesområden. Kanske är undervisningen helt inriktad på elevers egna skapande och rörelseförmåga?

Läromedel som knyter an till hela kursplanen

Det är värt att notera att lärarna oftast pratar om läromedel som knyter an till det centrala innehållet i kursplanerna och inte lika ofta läromedel som anknyter till syftet i kursplanerna. Av syftet framgår vad undervisningen i respektive ämne ska bidra med och vilka förmågor utbildningen ska ge eleverna förutsättningar att utveckla. I genomförande av undervisningen är det därför viktigt att elevernas ges möjlighet att utveckla dessa förmågor. Då behöver de läromedel som används stödja en undervisning som även knyter an till kursplanernas syfte.

Samtidigt som många lärare beskriver en stor brist på läromedel, framgår det av kartläggningen att det finns en hel del läromedel som lärare använder i dag. Visserligen behöver de anpassa många av läromedlen, men det går ändå att hitta sådant som går att använda. Frågan är om det är en ökad medvetenhet om kursplanerna i planering och genomförande av undervisningen som också bidrar till att lärarna efterfrågar mer läromedel som utvecklats specifikt för ämnesområdena?

Ett läromedel för alla?

”Eleven visar oss vägen.” Den här gången är det en lärare i mellersta Sverige som citeras. Hon beskriver att hon gärna skulle vilja att det fanns mer läromedel för träningskolan. Samtidigt säger hon också att alla elever är så olika att det sällan går att använda samma läromedel till eleverna i klassen och att hon måste göra individuella anpassningar av alla läromedel för att de ska kunna användas av den enskilda eleven. Den här dubbelheten att å ena sidan vilja ha mer färdiga läromedel och å andra sidan inse att det är svårt att göra läromedel som passar alla elever i elevgruppen återkommer hos flera av lärarna i kartläggningen. Många av lärarna undervisar elever med både måttlig och svår utvecklingsstörning i samma klass och det är därmed en stor spridning i elevernas förutsättningar. Dessutom har lärarna ofta en stor spridning i elevernas ålder i klasserna. För att ändå fungera för så många elever som möjligt, oavsett grad av utvecklingsstörning eller ålder, behöver läromedlet vara möjligt att anpassa på ett enkelt sätt. Som tidigare nämnts säger flera lärare att läromedlet Årstidresan är upplagd på ett sätt som de tycker fungera bra, där det finns mycket övningar och aktiviteter att välja på, och utifrån dessa väljer den enskilda läraren vilka arbetsblad som ska skrivas ut till exempel.

Metodmaterial – vad är det?

Den vanligaste kommentaren när lärarna fick frågan om de använde något metodmaterial var att de inte kände till begreppet. När de fick förklarar vad det är, sa de att det inte är något de använder eller något de visste fanns. Men när de fick beskrivet vad ett metodmaterial är uttryckte de ofta att det skulle vara väldigt bra om det fanns, för att få metoder för att arbeta med ämnesområdena. De tycker att det finns delar i det centrala innehållet som är väldigt svåra att undervisa om, särskilt för elever med svår utvecklingsstörning. Hur undervisar man om ungdomskultur och trender för en elev med svår utvecklingsstörning? Hur kan man arbeta med levnadsberättelser och traditioner i världsreligionerna? Lärarna efterfrågar läromedel men att döma av deras frågor om hur de kan undervisa om ämnesområdenas centrala innehåll kan man ana att de också önskar metodmaterial. I ett metodmaterial skulle det också vara möjligt att genom exempel på aktiviteter och uppgifter stödja lärarna i att ”översätta” och omsätta formuleringarna i kursplanen till praktiken i klassrummet. Vad kan förmågan att reflektera innebära i träningskolan? Hur kan eleven visa den förmåga i lärsituationen? Hur kan man arbeta med vattnets olika former och kretslopp? Ett metodmaterial som knyter ihop kursplanens formuleringar med förslag på aktiviteter i undervisningen skulle förhoppningsvis innebära att lärarna kände sig tryggare i att det de gör med eleverna överensstämmer med kursplanernas intentioner.

Elevers delaktighet och Barnkonventionen

Av grundskolans läroplan framgår att läraren ska planera och utvärdera undervisningen tillsammans med eleverna. Barnkonventionen slår fast att barn ska höras i frågor som rör dem och att barnets åsikter ska beaktas utifrån ålder och mognad. I den här kartläggningen har eleverna i en klass i östra Sverige deltagit.

Eleverna fick utifrån sina förutsättningar berätta vad de gjorde i det läromedel de arbetade med just då och vad de tyckte om att göra det. Eleverna uttryckte sig fåordigt och kortfattat. De hade svårt att berätta vad de tyckte om läromedlet de arbetade med. Det beror troligen på en kombination av orsaker: att de inte känner intervjuaren, att intervjuaren uttrycker sig för abstrakt eller otydligt, att de är ovana att svara på frågor om läromedel och på deras funktionsnedläggning, Elevernas engagemang och fokusering på arbetet i läromedlet som kunde observeras vid besöket, kan vara ett tecken på att de tyckte läromedlet var bra och meningsfullt. Men det kan också vara ett uttryck för att visa sig från sin bästa sida när de har besök i klassen. Hur kan eleverna i träningskolan utifrån sina förutsättningar vara delaktiga i att planera undervisningen, utifrån läroplanens skrivningar? Hur kan ett läromedel för träningskolan utformas för att stödja delaktighet i utvärdering av undervisningen? Hur kan elevernas åsikter höras och beaktas när det gäller utformning av läromedel? Frågor om delaktighet är värda särskild uppmärksamhet i träningskolan.

”Appar sköter sig inte själva”

Alla lärare använder som sagt digitala läromedel (framförallt appar) och alla lärare vill att läromedel ska vara digitala. Men samtidigt önskar de också att det finns läromedel som inte kräver uppkoppling till internet eller en dator eller lärplatta. Orsaken verkar i första hand vara att tekniken inte alltid fungerar, och då behöver de alternativ. Men även variation i inläringen nämns som orsak till att både digitala och tryckta läromedel behövs. Dessutom, som den lärare som citeras i rubriken uttryckte det, är appar inte alltid så självinstruerande och det är lätt att eleven trycker någonstans och därmed hamnar på en ny sida, avslutar övningen eller ändrar en inställning. Då behövs det hjälp av en vuxen för att komma igång igen.

Smartboard i undervisningen

Så gott som samtliga lärare i kartläggningen har en smartboard i sitt klassrum som de använder i olika utsträckning och till olika saker. Troligen har lärarna olika kunskap om vad de kan använda smartboarden till. Att arbeta med smartboard kan innebära stora möjligheter för elever i träningskolan att arbeta gemensamt och att kunna använda många uttryck och sinnen i inläringen. Därför vore det intressant att ta fram läromedel med övningar som passar bra för smartboarden och dokumenterat specialpedagogiskt stöd som beskriver hur smartboarden kan användas i undervisningen i träningskolan.

Svår och måttlig utvecklingsstörning

Även om lärarna efterfrågar fler läromedel för alla elever i träningskolan, verkar det vara allra svårast att hitta läromedel för elever med svårast utvecklingsstörning. I ämnesområdet kommunikation berättar lärarna att det finns en del för dessa elever, men i övrigt är det svårt att hitta. Detta i kombination med att några lärare i kartläggningen upplever att delar av det centrala innehållet i kursplanerna inte är anpassat för elever med svår utvecklingsstörning, riskerar att

innebära att elever med svår utvecklingsstörning inte får någon undervisning i dessa delar. Lärarna beskriver att de vill arbeta enligt kursplanen, men önskar mer stöd och vägledning för att kunna göra det.

Fler läromedel i träningskolan – ett förslag

Lärarna i kartläggningen är som sagt eniga om att det behövs fler läromedel för träningskolan. Frågan är bara hur det skulle kunna produceras fler läromedel? Har staten gjort tillräckligt för att det ska finnas tillgängliga läromedel för träningskolans elever? Kanske är det tid att pröva andra alternativ än dagens? Intresset från kommersiella förlag att ta fram läromedel och metodmaterial för elevgruppen verkar av allt att döma inte tillräckligt stort, trots möjligheten till produktionsstöd. Inte heller verkar den statliga produktionen tillgodose behovet av läromedel.

Ett förslag är att staten tar över allt ansvar för produktionen av läromedel för träningskolan, i ett Nationellt läromedels- och utvecklingscentrum för träningskolan. SPSM skulle vara ansvarigt för det Nationella centrumet. Det innebär troligen att myndigheten behöver få utökade statliga anslag för detta, men det skulle förhoppningsvis medföra att lärarnas behov av och elevernas rätt till tillgängliga läromedel skulle tillgodoses bättre än i dag. Utöver att i det Nationella centrumet samla ansvaret för produktionen, skulle man också kunna samla kompetensen om hur läromedel bör utformas för elever med svår och måttlig utvecklingsstörning. Genom att dessutom ha ett organiserat samarbete med högskolor och universitet skulle också kunskapen om undervisning av elevgruppen kunna utvecklas genom till exempel egen forskning.

Bilaga 1

Tryckta läromedel

Estetisk verksamhet

- En rolig samling Sanoma
- Mandala-mönster

Kommunikation

- 66 oregelbundna verb Sanoma
- ABC-linjal Serholt
- ABC-sagor RPH Sär
- Anna-serien WISC-förlaget
- Bodils ABC-bok Studentlitteratur
- Bodils första läsebok Studentlitteratur
- Bokstavsböcker Bokverkstan
- Bokstavsböckerna RPH-sär
- Bokstavsloggen Majema
- Bokstavsordboken A-Ö SICA
- Bumerang Gleerups
- Din bok 1a-d SICA
- Dricka-boken Hatten förlag
- Ebba-böcker Hatten förlag
- English for you Läromedia
- Ettan Studentlitteratur
- Extra lätt att läsa Bonnier Carlsen
- Guldstjärneböcker Läsförlaget
- Hoppa-boken Hatten förlag
- Händelsebok 1 och 2 SIH läromedel
- Ika läser Alfons Landskrona vision
- Jag läser A arbetsbok Liber
- Katten är svart RPH Hör
- Läsbiten Nypon förlag
- Lästräna 1-8 Liber
- Läståget Betapedagog
- Mamma Mu Landskrona vision
- Min bok Serholt
- Min läs- och skrivbok Serholt
- Min läsebok SIH Läromedel
- Min sagoskatt Betapedagog
- Mitt lätta bibliotek Gleerups
- Noa-serien Hegas
- Nu är det fest Lilla TL förlag
- Ord och bild 1 Liber

- Ordflätor Betapedagog
- Pastellserien SICA
- Skriv från A-Ö Bokstavsboken Liber
- Skriv! Gleerups
- Sur eller glad Omsorgsförlaget
- Teckenalmanackan Teknologen
- Tema-böcker Hatten förlag
- Veckans ord Studentlitteratur
- Åke är en räv Libris
- Äta-boken Hatten förlag

Vardagsaktiviteter

- Bilder från tidningen Metro
- Jag och min hembygd ILKA
- Norden-serien SPSM
- Pojken och Tigern Natur och Kultur

Verklighetsuppfattning

- Djur omkring oss A SPSM
- Enhetsböckerna SPSM
- Enhetshuset Betapedagog
- Faktaserien SPSM
- Flex 1 och 2 Gleerups
- Framsteg i matematiken Askunge
- Första räkneboken Liber
- Hur mycket ska jag betala? Bokverkstan
- Jag lär mig siffran 0-9 Bokverkstan
- Matemateket Liber
- Matteboken, Läxboken Sanoma
- Mattebygget Sanoma
- Mattegruvan 1-3 Gleerups
- Matteredan Gleerups
- Mästerkatten Gleerups
- Pixel Matematik Natur och Kultur
- Starta med matte Askunge
- Tjugo kronor SPSM
- Veckologgen Majema förlag
- Vår gemensamma miljö SPSM

För flera ämnesområden

- Årstidsresan

Bokverkstan

Bedömning

- Mina mål grundsärskolan –
inriktning träningsskolan
- Träningsskolans IUP-hjälp

Isaberg förlag
SPSM

Bilaga 2

Digitala läromedel

För flera ämnesområden

- Elevspel.se
 - Helpkidzlearn.com
 - Skolplus.se
 - YouTube
 - Årstidsresan
- Bokverkstan

Estetisk verksamhet

- iMovie
 - Babblarna (sånger)
- Hatten förlag

Appar:

- Coloring book
- Puppet Pals Bamse
- Garageband
- Kids Music Instrument
- Peka och sjung

Kommunikation

- Abrakadabra
 - Bildfabriken
 - Communicate: By Choice
 - Facetime
 - First Keys 3
 - Flexa & Mixa
 - Flexiboard
 - Från A-Ö
 - Go talk One
 - iMovie
 - Läs-med-sagor
 - Läspärlor
 - Legimus.se
 - Lexia
 - Livet i bokstavslandet
 - Musse/ViPS
 - Nilbild.se
 - Pinos dagbok
 - Proxtalker
 - SLI (medieplattform)
 - Teckenalmanackan
 - Teckenhatten
- Frölunda data
Frölunda data
Hargdata
Hargdata
Semej
LäraMera
Frölunda data
UR
Sundmedia
Myndigheten för tillgängliga medier
UR
Hargdata
UR
Abilia
Teknologen
Hatten förlag

Appar:

- ABC-spelet
- Bokstavslek
- Bokstavspussel
- Bokstavsskolan
- Book Creator
- Bornholmslek
- Fonemo
- Furry Friend
- GoTalk Now
- Halvan och bärgningsbilen
- Happi and The Wordthief
- Happi läser
- Happi stavar
- Knacka på
- Knäck läskoden
- Kul med Duffton
- Letter School
- Levande bokstäver
- Lyssna och läs
- Lär dig läsa
- Läs och förstå
- Läsakrobaten
- Läs-guld
- Mental Note
- Music Color
- My Picture Book
- My Playhome
- Niki Play
- Ordens magi
- Peka & Lär
- Ritade tecken
- Scribble Press
- Se bokstavsljuden
- Skolstil
- Skrivguiden
- Skrivis
- Sock Puppets
- Somantics
- SoundTouch
- Speciella ord
- SpråkPussel

- Stava ABC
- Stavningslek
- Stora Pekboken
- SwitchTrainer
- Talking Cards
- Talking Tom Cat
- Teckenlex
- Teckna.se
- Vem där?
- Widgit Go

Motorik

Appar:

- Build it up
- Fånga katten!
- Papunet.net
- TurfHunt

Vardagsaktiviteter

- SVT Play
- Mediapoolen (mediepedagogisk resurs, Västra Götaland)
- ”Det var en gång” (tecknad serie om historia)
- UR
- Lördag med Alice och Anders Wesla produktion

Appar:

- Inköpslista
- Stora pekboken

Verklighetsuppfattning

• Från 1 till 100	LäraMera
• Hipp	LäraMera
• Jag handlar	SPSM
• Klura ut	Allemansdata
• Lär dig mer om pengar	MV-Nordic
• Mattekompisar	Hargdata
• Miniräknare	
• Minisebran	wartoft.se
• Minneslek	Flexprogram
• Nomp	nomp.se
• Ritade tecken	SPSM
• Räkna till 10	Ellas
• Sebran	wartoft.se

Appar:

- Blingon
- Bondgårdsdjur
- Bugs and Buttons 1-3
- Djurlåten 123
- Djurpussel
- Farm Flip
- FunTouch
- Färger och fordon
- Happi 123
- Hokus Pokus Alfons Åberg
- Hur låter djur?
- iSequences
- King of Math
- Knattematte
- Lek och lär med Nisse
- Lolas Mattetåg
- Lärii
- Match it up 1-3
- Mattemums
- Mini U: Zoo Abracadabra
- Moji Klockis
- Montessori Siffror
- MusicSparkles
- Nallemix
- Niki Agenda
- Ocean HD
- Pekbok med djur
- Playroom – lessons with Max
- Pratklocka
- Räkna djur
- Räkneråttan
- Siffer Mix 1
- Småbarnsljud 123
- Sort it out 1 och 2
- SoundBox
- Stora pekboken
- The Color Bugs
- Tiokompisar
- Touch and learn
- Touch Me Hokus Pokus
- Toy Clock Lite

- Vad är klockan?
- Video Touch
- ZOOLA Animals

Kommunikation

• Ljudbilden	SPSM
• Babblarna-material	Hatten förlag
• Språkpussel	Hatten förlag
• Tecken ABC	Hatten förlag
• Hur låter ordet?	SPSM
• Vem har ljudet?	SPSM
• Upp eller ner	SPSM
• Härmande pingvin	Komikapp
• Leksaker	
• Lecto-Photo	
• Ljudlek	Serholt
• Dymo-apparat	
• Ansikten (spel) SICA	
• Sagolådan	Flanodesign
• Sällskapsspel: Fyra-i-rad,
Fia med knuff, UNO, kortspel,
Färgyatzy	
• Lycko	SICA

Bilaga 3

Konkret material

Motorik

- Snurror Komikapp

Verklighetsuppfattning

- Atelier Topologie 2 SICA
- Domino-spel SICA
- Geografi-pussel Lek & Lär
- Geomag
- Geometriska figurer SICA
- Hundratavlan Betapedagog
- Hörselmemory Lekma Specialpedagogik
- Kastanjer
- Klistermärken med olika motiv
- Klossar
- Knoppussel
- Linjaler
- Lycko SICA
- Magisk addition Betapedagog
- Magiska hatten Betapedagog
- Måttband
- Numicon Liber
- Pengar
- Plockföremål Betapedagog
- Pussel med geometriska figurer
- Sorteringspaket Betapedagog
- Taktila pussel Komikapp
- Talmatta Betapedagog
- Tekniklego
- Tärningar
- Upp eller ner SPSM
- Viktmemory Lekma Specialpedagogik

Bilaga 4

Dokumenterat specialpedagogiskt stöd

Flera ämnesområden

- Leka, göra, lära Aktiv förskola
- Vidga vyerna SPSM

Estetisk verksamhet

- Lättläst träteknik Specialpedagogiska institutet läromedel
- Rullstolsdans 1 och 2 SIH läromedel, SPSM

Kommunikation

- Autismpedagogik Semej
- Bokstäver, musik och rörelse SIH läromedel
- FickHatten Hatten förlag
- Kom igång med teckensång Teckensång förlag AB
- Lyssna och berätta OrdAF
- Ritprat
- Seriesamtal
- Sjung och träna svenska Hallgren & Fallgren
- TEACCH-arbetsuppgifter Semej

Motorik

- HoppHatten Hatten förlag
- Jag kan! Haellquist & Röstlund
- Lekar för alla SPSM
- Nu vill jag röra på mig Gehrman's Musikförlag
- Rörelse av vikt Kulturverkstan
- Röris Friskis & Svettis

Verklighetsuppfattning

- Lilla Rummet Lilli Nielsen
- Medan vi väntar Lilli Nielsen
- Ni kan räkna med oss SPSM
- NTA-lådor NTA
- Resonansbräda

Lärohandledningar

Verklighetsuppfattning

- Framsteg i matematik Askunge
- Hela året runt Majema
- Tänk och räkna 1 Gleerups

Bilaga 5

Underlag till intervjuer med lärare

Information till intervjuperson

Syftet med kartläggningen, vad som avses med läromedel (tryckt såväl som digitalt, konkret material), vad som avses med dokumenterat specialpedagogiskt stöd (metodmaterial), att alla ämnesområden ska beaktas.

Bakgrundsfrågor

Om läraren:

Namn, skola, befattning på skolan, ämnesområden.

Om eleverna:

Åldrar och årskurser i elevgruppen, elevgruppens storlek, elevernas utvecklingsnivåer.

Nuläge

1. Vilka läromedel använder du idag? Inom vilka ämnesområden/delar av ämnesområden?
2. Vilka metodmaterial använder du i undervisningen?
3. Behöver du anpassa de läromedel du använder? I så fall på vilket sätt?
4. Utvecklar du egna läromedel? I så fall i vilka ämnesområden? Hur utformar du läromedlet?
5. Hur tillgängliga är de läromedel du använder för eleverna?
6. Vilka metoder använder du i undervisningen?
7. Hur får du kännedom om vilka läromedel som finns för träningskolan?
8. Hur får du kännedom om vilka metodmaterial som finns för träningskolan?

Behov

9. I vilka kunskapsområden/ämnesområden saknar du läromedel?

10. I vilka kunskapsområden/ämnesområden saknar du metodmaterial?

11. Vilka kunskapsområden/ämnesområden är mest prioriterade att få fram läromedel i?

12. Vilka områden är mest prioriterade att få fram metodmaterial i?

13. Hur ska ett läromedel vara utformat för träningskolan?

Alternativ om läraren önskar exempel:

- Digitalt/tryckt,
- omfång,
- tematiskt/ämnesområde/delar av ämnesområde,
- utformning av innehållet,
- progression/repetition,
- tillgänglighet.

14. Använder dina elever lärplattor?

15. Använder dina elever on-line läromedel?